

نهادهای حامی زنان
علیه بزه دیدگی و خشونت

طیب کاظمی
مدرس دانشگاه

سورشناسه	کاظمی، طیب، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	نهادهای حامی زنان علیه بزه‌دیدگی و خشونت/طیب کاظمی.
مشخصات نشر	کرج، چکامه باران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۶۴ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۲۶-۲۶-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	زنان -- جرایم علیه
موضوع	Women -- Crimes against
موضوع	زنان -- ایران -- جرایم علیه
موضوع	Women -- Crimes against -- Iran
موضوع	زنان -- خشونت علیه
موضوع	Women -- Violence against
موضوع	زنان -- خشونت علیه
موضوع	Women -- Crimes against
موضوع	حقوق موسسه و غیره
موضوع	Associations, institutions, etc.
رده بندی کنگره	HV-۴۶۲۵-۱۳۵۴-۱۹۰۲
رده بندی دیویی	۳۶۲/۸۸۰۸۲
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۹۶۰۳۷

نهادهای حامی زنان علیه بزه‌دیدگی و خشونت

مؤلف:	طیب کاظمی
چاپ:	اول-تابستان ۱۳۹۵
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۲۶-۲۶-۶
قیمت:	۱۸۰۰۰ تومان
ویرایش:	حمیدرضا جدیدی
طراحی جلد و صفحه آرای:	حسین فلاح
کرج، بلوار شهیدمؤذن، ابتدای شهرک شهیدان جهازی ها، پلاک ۳۱	
۰۲۶-۳۴۴۹۵۵۸۴-۳۴۴۹۵۶۰۲	
chakamebaran@yahoo.com	
Chakamebaran.com	

حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۸	مقدمه
۱۲	بخش یکم: بزه‌دیدگی زنان
۱۳	فصل یکم: بزه‌دیدگی زن و گونه‌های متصور از آن
۲۳	فصل دوم: شاخصه‌های جرم‌شناختی اثرگذار در بروز بزه‌دیدگی زنان
۲۳	مبحث یکم: ناکتوی زیست‌شناختی اثرگذار در بزه‌دیدگی زنان
۲۴	گفتار یکم: سن
۳۰	گفتار دوم: جنسیت
۳۴	مبحث دوم: فاکتورهای جامعه‌شناختی اثرگذار در بزه‌دیدگی زنان
۳۴	گفتار یکم: اثرگذاری باورها و عقاید
۳۶	گفتار دوم: اثرگذاری رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی
۳۹	گفتار سوم: اثرگذاری سطح درآمد خانوادگی
۴۲	گفتار چهارم: اثرگذاری وضعیت اجتماعی و موقعیت حرفه‌ای
۴۵	گفتار پنجم: اثرگذاری شرایط خاص
۴۷	مبحث سوم: فاکتورهای روان‌شناختی اثرگذار در بزه‌دیدگی زنان
۴۸	فصل سوم: دامنه‌ی بزه‌دیدگی زنان
۴۹	مبحث یکم: گستره‌ی مکانی در بزه‌دیدگی زنان
۴۹	گفتار یکم: محیط خانواده
۵۷	گفتار دوم: خیابان
۶۴	گفتار سوم: محیط کار

۶۶	مبحث دوم: گستره‌ی زمانی در بزه‌دیدگی زنان
۶۷	مبحث سوم: گستره بزه‌دیدگی به اعتبار آثار بزه‌دیدگی
۶۹	گفتار یکم: آسیب‌های جسمی
۷۱	گفتار دوم: آسیب‌های روحی و روانی
۷۲	گفتار سوم: آسیب‌های مادی
۷۳	گفتار چهارم: آسیب‌های جنسی
۷۵	فصل چهارم: بازتاب بزه‌دیدگی و خشونت علیه زنان
۷۸	بخش دوم: نهادهای حمایت از زنان
۷۹	فصل یکم: نهادهای عمومی حمایت از زنان
۸۰	مبحث یکم: نهادهای عمومی حمایت از زنان در جهان
۹۸	مبحث دوم: نهادهای عمومی حمایت از زنان در ایران
۱۱۷	فصل دوم: نهادهای مشارکتی حمایت از زنان
۱۱۸	مبحث یکم: سازمان‌های مردم‌نهاد حمایت از زنان در جهان
۱۲۳	مبحث دوم: سازمان‌های مردم‌نهاد حمایت از زنان در ایران
۱۲۹	گفتار یکم: سازمان‌های مردم‌نهاد زنان پیش از انقلاب
۱۳۲	گفتار دوم: سازمان‌های مردم‌نهاد زنان پس از انقلاب
۱۴۶	فصل سوم: عملکرد نهادهای حمایت از زنان
۱۵۷	منابع

مقدمه

سیاست عدالت کیفری از گذشته تاکنون در پی درمان، بازپروری و اصلاح بزهکاران بوده، اهمیت ضدغذغی علوم جنایی در ضمانت اجراهای کیفری مجرمین و رفتارهای عادلانه و منصفانه با قشر اخیر خلاصه گردیده است.

در مقابل بزهکار، بزه‌دیده عزائی است نو، که در جرم‌شناسی وارد شده و تعریف آن تا حدود زیادی به‌خصوص در کشور انگ مانده است. زیرا برخی محققین، منظور از واژه‌ی بزه‌دیده را به تسری از فقه، مجنی علیه می‌دانند و این در حالیست که در حقوق کیفری ایران این واژه اختصاص به قربانی جرایم علیه اشخاص مثل قتل و ضرب دارد. اما بزه‌دیده که محصول فرهنگستان عصر پهلوی است، واژه‌ای عام و ناظر به قربانی همه‌ی جرایم است. بزه‌دیده با عناوین دیگری نظیر قربانی جرم، مدعی، شاکی، مدعی خصوصی، متضرر از جرم و دیگر واژه‌های مورد استفاده قانون‌گذار نامگذاری شده است.

به دلایل فوق، زمانی هم که سخن از جرم‌شناسی بالینی، روان‌شناسی جنایی و

همچنین روان پزشکی جنایی می‌شود، طرف بحث بزه‌کاران هستند که از طریق معاینه و درمان بیمار اجتماعی توسط پزشکی اجتماعی، از ورود مجرم به حیطه‌ی رفتار مجرمانه پیشگیری می‌کند. از این حیث، مکاتبی نظیر مکتب تحقیقی یا اثباتی اندیشه‌ی بازپروری بزه‌دیده را کمتر تشریح کرده‌اند و حتی در قانون اساسی (اصل ۱۵۶) اعلان مجرمان را یکی از وظایف قوه‌ی قضائیه دانسته و از بزه‌دیده‌شناسی بالینی سخنی به میان نیاورده است.

بزه دیده شناسی بالینی برای پیشگیری از تکرار بزه‌دیدگی و مزمن شدن بزه دیدگی در یک فرد، به فکر ریشه‌ی او است، یعنی حمایت‌های روانی و عاطفی و مادی که موجب التیام و درمان بزه‌دیده شود. مورد توجه قرار گیرد. برای مثال در جرایم خشونت آمیز، در کنار پاسخ‌های قضایی- حقوقی، باید پاسخ‌ها یا راهکارهای درمانی و التیامی برای بزه‌دیده در نظر گرفته شود. این امر در قالب بزه‌دیده‌شناسی بالینی و درمانگاه یا «کلینیک بزه دید» مطرح می‌شود.^۱ پس لازم است تا در کنار کلینیک جرم شناسی (زندان)، کلینیک بزه دید، شناسی هم ایجاد شود.

در بزه‌دیدگی جنایی، دو مرحله از یکدیگر تفکیک می‌گردند. از یک سو، زمانی که با استفاده از نهادهای حمایتی درصدد عدم ایجاد بزه‌دیدگان اولیه هستیم (بحث

^۱ - رجعی، ابراهیم، (۱۳۸۸)، درمانگاه بزه دیده و بزه دیدگی و نقش پلیس در آن، فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم.

پیشگیری از وقوع جرم) و از سوی دیگر، چه رفتاری با قربانیان بزه داشته باشیم تا بتوانیم آنها را به جامعه بازگردانیم و از دوباره قربانی شدنشان (بزه‌دیدگان ثانویه) جلوگیری کنیم.

برخی اقشار جامعه به دلیل ویژگی‌های خاص خود (نظیر ضعف جسمانی و جاذبه‌ی جنسی) به شکل مکرر قربانی می‌شوند؛ به عبارت دیگر زمانی که فرایند پیوسته‌ای که در پی آن درد و رنج حاصل شود قشر خاصی از جامعه را قربانی کند، بزه‌دیدگی «دوبار» و مکرر نام می‌گیرد. براین پایه، بزه‌دیدگی‌های برخاسته از پدیده‌هایی چون «سودک‌آزاری»، «همسرآزاری» و «سالمندآزاری» را که در پی آنها بزه‌دیدگان خاص معمولاً به «زیر دسته» مورد بدرفتاری یا سوء استفاده‌ی مجرمانه واقع می‌شوند، می‌توان بزه‌دیدگی «مکرر» یا «دوبار» و یا بزه‌دیدگان سریالی نامید.

کتاب پیش رو، نه در مقام بیان قوانین حمایت از زنان بزه‌دیده و نه حتی در مقام کشف نهادها و کمپ‌های پیش‌گیرانه در وقوع «برای» عام زنان است؛ بلکه هدف، بررسی درمان‌گاه بزه‌دیدگی در الگوهای حمایتی از بزه‌دیده‌ی زن است. زیرا این حوزه از بزه‌دیده‌شناسی بالینی تا حدود زیادی مظلوم مانده است. حمایت نهادی جهانی حمایت از زنان، بحث حفاظت از زنان در مراحل سه‌گانه‌ی ۱- قبل از وقوع بزه‌دیدگی، ۲- بعد از بزه‌دیدگی و توسط اشخاصی نظیر پلیس‌های پیشگیری (به عنوان اولین کنش‌گران درمانگاه بزه‌دیده) ۳- و در جریان رسیدگی کیفری توسط قضات، نهادها و سازمان‌های حمایت از زنان (در جهت تسریع اجرای احکام کیفری و

مجازات کامل بزه کاران) بر عهده دارند، و کمتر نهادی (در مقام عمل) در پی تسکین آلام و بازپذیرسازی اجتماعی بزه دیدگان به منظور بازگشت بزه دیده به وضعیت قبل از بزه دیدگی بر آمده است. با این حال، در کشورهای مختلف از جمله فرانسه و آلمان، دستگاه‌های قضایی، پلیس و نیز جامعه‌ی مدنی درمانگاه‌های (کلینیک‌های) بزه دیدگی تأسیس کرده‌اند که بدون اخذ هزینه و در عین رعایت ناشناختگی بزه دیده و محرمانه بودن زنانی که راضی او، نیازها، خواسته‌ها و حقوق او را مورد توجه و ترمیم و تأمین قرار می‌دهند.

طیب کاظمی

(Tayeb.kazemi@yahoo.com)